УДК 336.64

В.С. Стрельченко

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ ПОКАЗНИКІВ ДО DIGITAL-ДАШБОРДІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто еволюцію інструментарію оцінки ефективності управління оборотними активами підприємства. Проаналізовано перехід від класичних коефіцієнтного та індексного методів до сучасних технологій візуалізації даних у формі digital-дашбордів. Виокремлено переваги впровадження BI-систем для моніторингу ліквідності та оборотності в режимі реального часу. Наведено порівняльну характеристику інструментів та приклади їх практичного застосування на сучасних підприємствах.

Ключові слова: оборотні активи, ефективність, фінансовий аналіз, digital-дашборди, BI-системи, операційний цикл, KPI.

Abstract

The article examines the evolution of tools for assessing the effectiveness of current asset management. The transition from classical coefficient and index methods to modern data visualization technologies in the form of digital dashboards is analyzed. The advantages of implementing BI systems for monitoring liquidity and turnover in real time are highlighted. A comparative characteristic of the tools and examples of their practical application at modern enterprises are provided.

Keywords: current assets, efficiency, financial analysis, digital dashboards, BI systems, operating cycle, KPI.

Вступ

Ефективне управління оборотними активами є фундаментом фінансової стійкості будь-якого підприємства. В умовах високої волатильності ринку, порушення логістичних ланцюгів та дефіциту ліквідності, традиційні підходи до аналізу, що базуються на ретроспективних даних квартальної звітності, втрачають свою актуальність. Швидкість прийняття управлінських рішень стає критичним фактором виживання.

Трансформація аналітичного інструментарію – це не просто зміна форми подання даних, а перехід від констатації фактів до предиктивного управління. Сучасний фінансовий менеджер потребує інструментів, які дозволяють не лише розрахувати тривалість операційного циклу, а й миттєво ідентифікувати «вузькі місця» у дебіторській заборгованості чи надлишках запасів [1].

Результати дослідження

Традиційна методологія оцінки базується на розрахунку показників оборотності (у разах та днях) та рентабельності оборотних активів. Ці показники дають чітке розуміння загальної динаміки, проте мають суттєвий недолік – часовий лаг. Поки бухгалтер формує звіт, дані вже застарівають.

Сьогодні підприємства переходять до використання концепції Digital Dashboards (цифрових панелей приладів), інтегрованих у ERP-системи або BI-платформи (Power BI, Tableau, Qlik). Це дозволяє консолідувати дані з різних джерел та візуалізувати їх для миттєвого аналізу.

Розглянемо порівняльну характеристику інструментарію у таблиці 1 [2].

Таблиця 1 – Порівняння традиційного та цифрового інструментарію оцінки оборотних активів

Параметр порівняння	Традиційні показники (Excel/Звітність)	Digital-дашборди (BI-системи)
Періодичність	Місяць, квартал, рік	Режим реального часу (Live)
Глибина деталізації	Загальна по підприємству	Можливість «Drill-down» до окремого SKU чи клієнта
Джерело даних	Статичні форми звітності	Пряма інтеграція з базами даних (SQL, 1C, SAP)
Прогнозні можливості	Низькі (екстраполяція минулого)	Високі (ML-моделювання, What-if аналіз)
Візуалізація	Таблиці, статичні графіки	Інтерактивні карти, теплові діаграми

Цифрові інструменти не замінюють традиційні коефіцієнти, а змінюють середовище їхнього функціонування, роблячи аналіз безперервним та деталізованим до найнижчого рівня господарських операцій.

Практика показує, що впровадження digital-панелей кардинально змінює структуру оборотного капіталу. Наприклад, великі ритейл-мережі (такі як «АТБ» або «Fozzy Group») використовують системи автоматичного замовлення товарів, інтегровані з дашбордами залишків. Це дозволяє підтримувати оптимальний рівень запасів без затоварення складів.

Усереднена статистика ефективності впровадження BI-інструментів для управління активами наведена на рисунку 1.

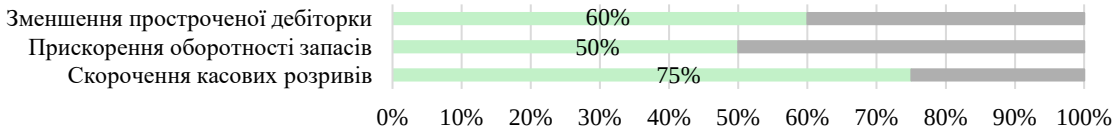

Рисунок 1 – Вплив цифрової трансформації на показники оборотних активів (середні дані по галузях промисловості)

Найбільший ефект від цифрових інструментів спостерігається у сфері управління грошовими коштами та дебіторською заборгованістю, що прямо впливає на платоспроможність підприємства.

Для детального аналізу ефективності важливо використовувати не лише загальні показники, а й специфічні метрики. У дашбордах зазвичай виділяють наступні модулі:

– Inventory Dashboard – аналіз неліквідів, ABC/XYZ-аналіз у динаміці;
– Receivables Dashboard – старіння дебіторської заборгованості (Aging report) з автоматичними алертами про критичні терміни;
– Cash Flow Dashboard **–** моніторинг Cash Conversion Cycle (циклу навернення грошових коштів).

Як зазначають дослідники [3], використання навіть простих елементів автоматизації дозволяє скоротити фінансовий цикл підприємства в середньому на 12-15%. Наприклад, виробничі підприємства сектору FMCG завдяки дашбордам змогли оптимізувати залишки сировини, вивільнивши до 20% обігових коштів, які раніше були «заморожені» на складах.

Висновки

Еволюція інструментарію оцінки оборотних активів пройшла шлях від ручного підрахунку коефіцієнтів до інтерактивних систем управління даними. Традиційні показники залишаються базою фінансового аналізу, проте їхня роль зміщується з контрольної на стратегічну.

Впровадження digital-дашбордів дозволяє підприємствам:

– мінімізувати людський фактор при підготовці звітності;
– виявляти приховані резерви прискорення оборотності;
– прогнозувати дефіцит обігових коштів ще до його виникнення.

Сучасний інструментарій — це поєднання класичної фінансової математики та потужних засобів візуалізації, що перетворює сухі цифри балансу на живий механізм управління вартістю компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мацапура О., Ковтун, А. Наукові підходи до стабілізації та формування фінансового стану підприємств. *Ways to Improve Construction Efficiency*, 2(53), 2025, с. 142-152. URL: https://ways.knuba.edu.ua/article/view/326725/316531
2. Петько С. Теоретичні основи цифрової трансформації суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*, (47), 2023. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2129/2058
3. Brigham E. F., Houston J. F. Fundamentals of Financial Management. 16th Edition. Cengage Learning, 2022. 864 p.

Стрельченко Вікторія Сергіївна – студентка групи ЕК-22б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: Несен Леонід Миколайович — к.т.н., доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки Факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: lnesen777@gmail.com.

Strelchenko Victoria S.- Departmentof Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Academic supervisor: Nesen Leonid M. — Ph.D., Associate Professor of the Department of Management of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: lnesen777@gmail.com.